

De natuurspeelplaats: avontuur en ontdekking voor de totale opvang!

W'Wat deden jullie als kind het liefst buiten?' vroeg projectmanager Jeanette van der Meulen van kinderopvanginstelling KinderRijk aan de ouders en pedagogisch medewerkers. 'Hutten bouwen, in bomen klimmen, slotje springen, vuurtje stoken, door bosjes sluipen', luidden de antwoorden. Deze ervaringen wilde Jeanette met de kinderen delen. Het startsein voor de natuurspeelplaats was gegeven.

Met de start van locatie Marne, een van de 23 vestigingen van de instelling KinderRijk in Amstelveen, opperde Jeanette van der Meulen het plan de buitenruimte eens anders in te richten. Op de gangbare speelplaatsen zag zij te weinig uitdaging voor kinderen, vooral voor kinderen vanaf een jaar of acht. Er was geld beschikbaar voor het inrichten van een tuin. Met ouders, pedagogisch medewerkers, kunstenaars en gemeente zat Jeanette rond de tafel. In goed overleg bedachten zij een avontuurlijke speelplek met een rijk pedagogisch aanbod. Rekening houdend met de wettelijke veiligheidseisen konden zij wel degelijk vernieuwend bezig zijn. Tegels maakten ruimte voor zand, kruip- en sluipweggetjes, spannende bosjes en geheime hoekjes. Rondom de locatie ontstond een natuurtuin met multifunctioneel speelmateriaal. Een spannende omgeving, die de fantasie en spelontwikkeling van de kinderen non-stop prikkelt.

Multifunctionele uitdaging

Voor dit project stroopte letterlijk iedereen de mouwen op. Geen kind bleef binnen toen de werkploeg van start ging. IJverig hielpen ze mee bij het lichten en in stukken hakken van de tegels. Met de stukken tegel en natuurlijk materiaal zoals oude boomstammen, wilgentakken en hout werd de natuurtuin ingericht. Multifunctionele speeltoestellen, die fungeren als boot, huisje of kerk voor een 'bruidspaar' van vierjarigen, werden opgebouwd voor en met de kinderen. Natuurlijk zijn het ook spannende toestellen om in te klauteren. Kinderen wijzen naar de (voor hen nog onbereikbare) top van een stelling en voorspellen: 'Als je daar bovenop kunt komen, mag je vast naar een oudere groep!'

De theaterheuvel, de vuurplaats en de 'hutopdefietsenstallinghut' ontstonden. Sierlijke elfenbankjes op kinderhoogte dienen als zitplaats, dak, tafel of verstoppelplek. Een onafgebroken klauterroute langs alle muren daagt de kinderen uit om lichamelijke vaardigheden te ontwikkelen. In een (extra) begroeid stuk wildernis kunnen kinderen heerlijk hutten bouwen en boompje klimmen.

Pronkstuk is de ruim veertig meter lange waterbaan. Op diverse hoogtes stroomt en valt de ondiepe beek door de natuurspeelplaats, waarop kinderen takjes als bootjes laten drijven, dijken bouwen en overstromingen uitlokken. In de natuurspeelplaats ontstaan de activiteiten als vanzelf; hier hebben kinderen geen kant-en-klaar speelgoed nodig.

Jeanette: 'Wat startte als een project voor de buitenschoolse opvang is doorgetrokken naar de totale (dag)opvang. Elke afdeling beschikt over een eigen tuin, die naar de ontwikkelingsfase van de betreffende kinderen is ingericht. Ook de afscheidingen tussen de tuinen zijn daar op afgestemd. De allerkleinsten kunnen niet over de hefboom, de mid-

dengroep kan niet door het hekje of kruipluik. Zij gaan alleen onder begeleiding de totale tuin in. Een wandeling door de tuin is een feest voor ze, vooral wanneer de leidsters de waterbaan aanzetten. Voor de babygroep hebben we een houten 'buitenbox' getimmerd. Daarin kunnen ze heerlijk spelen. Al koekoelend naar het spel van de peuters worden zij ook bij de tuin betrokken. De groten mogen en kunnen overal terecht. Ze voelen zich verantwoordelijk voor de jongere kinderen: is het hekje goed dicht, de hefboom gesloten? Oké, let's go!

Biologen, deltawerkers, bouwers

Al snel sloot David, leraar biologie en werkzaam bij een natuurbiologisch centrum, zich aan bij het project. Elke maandagmiddag is hij actief met de kinderen van de buitenschoolse opvang. Momenteel werken ze samen aan een natuurlijke afzetting van wilgentakken. David benut iedere kans om kinderen te informeren over de natuur. Al doende ontdekken ze kriebelende beestjes of schimmels. Jeanette: 'Er is een vast groepje kinderen dat echt de hele middag achter David aandrentelt. Al helpend vragen ze hem het hemd van zijn lijf, nieuwsgierig naar alle feitjes en mysteries uit de natuur. Dat zijn informatie beklijft, merk ik aan het spelgedrag van de kinderen. Laatst trof ik een groep meisjes in een boomhut. Ze hadden met takjes en bladeren een soort mandje gemaakt rondom een grote steen. "Kijk eens, Jeanette, onder onze steen wonen diertjes die van donker houden." Gebiologeerd bestudeerden ze het gedrag van pissebedden en duizendpoten, dat is toch prachtig?' Naast deze 'biologen', typeert Jeanette nog twee groepen kinderen, waaronder de 'deltawerkers'. Voornamelijk in touw met de waterbaan, blijven deze kinderen gefascineerd door het spel en de kracht van water. Ze lokken

overstromingen uit, bouwen zomer- en winterdijken, testen de kracht van het water, onderzoeken wat drijft en zinkt; ze hebben het werkelijk druk.

Jeanette: 'Op een koude middag zat de oudste groep lekker binnen iets warmes te eten. Opeens roept een kind: "Jongens, de winterdijk breekt door!" Roetsj, als één man sjeesde de groep naar buiten. Er was geen aandacht meer voor de zoetigheid. De dijk moest gered worden.'

Met het ontstaan van het huttenbouwterrein en de vuurplaats ontstond nog een groep kinderen, die Jeanette definieert als 'bouwers'. Zij slepen met takken en hout, hameren en timmeren dat het een lieve lust is. De bouwers perfectioneren hun hutten tot ze stabiel en lekvrij zijn. Van takken en touw maken ze pijlen en bogen voor hun indianenspel. Met zakmesjes slijpen ze de punten van takken tot spiesen om broodjes aan te roosteren op de vuurplaats.

Spel en begeleiding veranderen

De kinderen van kinderopvang Marne zijn altijd buiten bezig. Regen of kou? Het deert ze niet. Bovendien: ze hebben geen tijd voor ruzie. Martijn van der Kroef, directeur van KinderRijk, vertelt: 'Sinds het bestaan van de natuurspeelplaats is de rol van de leidsters buiten veranderd. Waren er vroeger conflicten op te lossen die ontstonden door competitie of verveling? Nu helpen pedagogisch medewerkers de kinderen bij vragen die zij in hun spel tegenkomen. Kinderen leren samenwerken, overleggen en plannen presenteren. Zaken die in hun latere leven heel belangrijk zijn. Ze leggen de bodem voor cognitieve vaardigheden door aan den lijve te ondervinden wat drijven, stromen, stutten, steunen en delven inhouden. Ze leven met de natuur en ontwik-

kelen daarvoor blijvende belangstelling en respect.' En de gevreesde computer? Die staat nauwelijks aan en is handig als naslagmogelijkheid bij (technische) vragen van de biologen, deltawerkers en bouwers.

Brede betrokkenheid

Een project als de natuurspeelplaats is nooit af. Jeanette, haar team en de ouders beramen continu plannen om de natuurspeelplaats te verbeteren. Twee keer per jaar organiseert Jeanette een werkdag met ouders en kinderen. Binnen de instelling KinderRijk ontstaan meer en meer ideeën om binnen naar buiten te brengen en andersom. Buiten eten en knutselen zijn het hele jaar door gebruikelijk. Op enkele locaties wordt zelfs buiten geslapen.

Jeanette betrok ook de wijk bij het realiseren van de natuurspeelplaats. Zo kreeg ze subsidie van de gemeente. Dat betekent dat de natuurspeeltuin publiek bezit is en dus niet wordt afgesloten. In de praktijk werkt dat positief. Tussen bejaarden spelen de kinderen diefje met verlos. In het wandelparkje houden de cowboys en indianen zich schuil temidden van kuierende buurtgenoten. Werklieden van de plantsoendienst bieden hulp, zoals bij het slaan van de grondwaterbron voor de waterbaan. Was het fietsenhok ooit de hangplek waar pubers stiekem van een sigaretje en pilsje genoten? Jeanette ging met ze in gesprek. In de vroege avondurtjes blijven de pubers komen, maar rondslingerende peuken en blikjes blijven achterwege.

Binnen de instelling werken stagiaires van diverse middelbare beroepsopleidingen. Dat vergroot de kennis en creativiteit op het gebied van kunst, natuur en sport. Jeanette: 'Door met zoveel mogelijk disciplines te werken, haal je niet alleen meer deskundigheid, maar ook meer mannen naar de opvang.'

Tegels eruit, natuur erin!

Bij de eerste steen die gelicht werd op locatie Marne, riep een kind: 'Wauw, er zit een zandbak onder de tegel!' Collega's uit Scandinavië en Duitsland, maar ook experts van de Technische Universiteit, bezochten de buitenruimtes van KinderRijk. Ben je ook geïnspireerd door deze reportage? Maak een hoekje van het speelplein vrij, waar beton plaats maakt voor een stukje natuur en een geheel andere sfeer. Ga daar met kinderen enge beestjes, schimmeltjes en sporen bekijken. Jeanette's advies: 'Kijk naar de omgeving van de locatie en doe daar iets mee. Onze locatie Marne ligt tussen het groen van grasvelden en stadsplantsoentjes. Een andere locatie ligt naast sportvelden of een muziekcentrum. Ga in gesprek met de burens en kijk wat je voor elkaar kunt betekenen.'

Talenten optimaal benutten

De filosofie van KinderRijk is permanent gericht op het vergroten van de pedagogische kwaliteit. Nieuwe pedagogisch medewerkers worden zorgvuldig ingewerkt. Hun persoonlijke talent wordt gestimuleerd en ze krijgen een keur aan interne opleidingen aangeboden. Dat maakt dat mensen graag en lang bij KinderRijk werken en er voldoende draagkracht is voor de realisatie van nieuwe initiatieven.

Pedagogisch medewerkers op de Marne zijn echte doeners. Ze houden van het avontuur om te pionieren met elkaar, met kinderen en hun ouders. Voor hen en de kinderen staan rubberlaarzen bij de tuindeuren gereed en hangen de reserveoverallen klaar. Bezig zijn op de Marne, betekent ook figuurlijk werken en spelen in één grote ontdektuin.

Informatie

Informatie over de natuurspeelplaats vind je op

www.kinderrijk.nl

Over veiligheidsseisen, o.a.:

www.keurmerk.nl.

Bekijk ook eens de dvd *In mijn achtertuin* van Jan Wolkers.